

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди

Факультет мистецтв
Кафедра теорії і методики мистецької освіти та диригентсько-хорової
підготовки вчителя

Теорія і методика виховання художньо- обдарованої особистості у закладах мистецької освіти

**ЗБІРНИК СТАТЕЙ
VII ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ**

ЧАС МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ

17 – 18 жовтня 2019 року

TIME OF ART EDUCATION

Collection of Articles VII of the All-Ukrainian Scientific-Practical Conference
«Theory and methods of education of the artistically gifted person in the institutions
of art education»

Харків
Україна
2019

УДК 37.032
ББК 85я43
Ч-24

Редакційна колегія

Калашник М.П. – доктор мистецтвознавства, професор
Матвеева О.О. - доктор педагогічних наук, професор
Полубоярина І.І. – доктор педагогічних наук, професор
Смирнова Т.А. - доктор педагогічних наук, професор
Соколова А.В. - доктор педагогічних наук, професор
Тарарак Н.Г. - доктор педагогічних наук, професор
Тушева В.В. - доктор педагогічних наук, професор
Перетяга Л.Є - доктор педагогічних наук, професор
Фомін В.В. – доктор педагогічних наук, професор (голов.ред.)
Бурма А.В.- кандидат педагогічних наук, доцент

*Затверджено редакційно видавничою радою Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди
Протокол № 6 від 05.11.2019*

У збірнику подано статті VII Всеукраїнської науково-практичної конференції «Теорія і методика виховання художньо-обдарованої особистості у закладах мистецької освіти». Збірник розрахований на студентів, магістрантів, аспірантів, докторантів, здобувачів, педагогічних і науково-педагогічних працівників науково-дослідних інститутів, ЗВО, учителів мистецьких шкіл.

Ч-24 Час мистецької освіти «Теорія і методика виховання художньо-обдарованої особистості у закладах мистецької освіти: зб. статей VII Всеукраїнської наук. - практи. конф. 17-18 жовтня 2019року) , ч.І / заг. ред. В.В. Фомін – Харків: ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2019 – 267с.

ISBN 978-617-7298-28-0

Редакційна колегія не завжди поділяє позицію авторів.

Автори статей несуть повну відповідальність за опублікований матеріал.

Мова видання: українська, англійська.

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди, 2019

УДК 37.032

ББК 85я43

© Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди, 2019

V. НАПРЯМИ РОЗВИТКУ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ У ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

А.В. Мартем'янова, Єлізавета Мартем'янова

ФОРМУВАННЯ ЕСТЕТИЧНИХ СМАКІВ УЧНІВ СТАРШИХ КЛАСІВ НА
УРОКАХ МИСТЕЦТВА..... 208

Наталія Круглова

НАПРЯМИ РОЗВИТКУ ХУДОЖНЬО-ОБДАРОВАНИХ УЧНІВ У
ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ 213

Наталія Мартінкус

АЛЬТЕРНАТИВНІ ПІДХОДИ ДО ВИКЛАДАННЯ ТЕМИ «МЕТРО-РИТМ»
УЧНЯМ МОЛОДШИХ КЛАСІВ НА УРОКАХ СОЛЬФЕДЖІО..... 219

Лариса Луганько

ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ ХУДОЖНЬО ОБДАРОВАНИХ ДІТЕЙ У
ГАЛУЗІ ДИЗАЙНУ 225

Тетяна Герасименко

РОЗВИТОК МУЗИЧНИХ ЗДІБНОСТЕЙ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ В
ПРОЦЕСІ ІГРОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ 229

VI. ВИКОНАВСЬКА МАЙСТЕРНІСТЬ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МИСТЕЦЬКИХ ДИСЦИПЛІН

Діана Хантулі

ІНТЕГРОВАНІЙ ПІДХІД ДО РОЗВИТКУ ВОКАЛЬНИХ ВМІНЬ
МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА ЯК НАУКОВА
ПРОБЛЕМА 233

Ольга Кіпоть, Гао Хефань

САМОСТІЙНА РОБОТА МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО
МИСТЕЦТВА В ПРОЦЕСІ ВИКОНАВСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ 239

V. НАПРЯМИ РОЗВИТКУ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ У ЗАКЛАДАХ
ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

УДК 373.5.015.31:7

А.В. Мартем'янова
ХНПУ імені Г.С. Сковороди, доцент,
Єлізавета Мартем'янова
Заклад загальної середньої освіти №30
10клас

**ФОРМУВАННЯ ЕСТЕТИЧНИХ СМАКІВ УЧНІВ СТАРШИХ
КЛАСІВ НА УРОКАХ МИСТЕЦТВА**

У статті представлена практика формування естетичних смаків учнів старших класів на уроках з мистецтва. Попередньо визначені основні засоби та методи безпосередньої роботи з дітьми.

***Ключові слова:** Естетичні смаки, старшокласники, засоби та методи формування естетичних смаків.*

The practice of forming aesthetic tastes of high school students at art lessons is presented in the article. Predetermined basic methods and tools of direct work with children.

***Keywords:** aesthetic tastes, high school students, means and methods of forming aesthetic tastes.*

Постановка проблеми та її актуальність. Формування естетичних смаків учнів старшої школи є значущою, постійно актуальною проблемою, що потребує безперервного дослідження і розробки. За своєю значущістю формування естетичних смаків виступає об'єднуючим фактором фрагментів інших дисциплін.

V. НАПРЯМИ РОЗВИТКУ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ У ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Аналіз основних досліджень і публікацій. Визначенню сутності естетичного смаку як однієї з найскладніших категорій у системі естетичної науки та його розвитку присвячена численна кількість робіт науковців.

В історії естетико-філософської думки проблема смаку відображується в працях К. Гельвеція, Б. Грінченка, М. Драгоманова, І. Канта, М. Костомарова, Дж. Локка, О. Потебні, Ж.-Ж. Руссо, І. Франка, Д. Юма та інших. Питання розвитку естетичних смаків у різних видах художньо-естетичної діяльності розглядалися вітчизняними ученими другої половини XIX та початку XX ст.: Х. Алчевською, О. Духновичем, П. Каптеревим, С. Русовою та іншими вченими.

Естетичний смак привертає увагу численних дослідників як показник естетичної культури, духовності та індивідуальної своєрідності особистості (О. Буров, Л. Коган, та інші); естетичних почуттів (Л. Виготський, О. Костюк, С. Рубінштейн, Б. Теплов та інші).

Проблеми естетичного виховання розвитку і формування естетичного смаку, у тому числі і старшокласників, розкриті у працях вітчизняних науковців (А. Ахмедова, І. Донецької, Н. Миропольської, І. Зязюна, А. Капської, А. Комарова, О. Рудницької, А. Щербо, Н. Калашник, М. Киященко, Н. Лейзерова, В. Панченка), в дослідженнях зарубіжних авторів (Г. Айзенка, М. Бредслі).

Метою статті є знаходження варіантів оновлення формування естетичних смаків учнів старших класів на уроках мистецтва.

Виклад основного матеріалу дослідження. У межах проблеми нами були опрацьовані наукові джерела, що свідчать про сутність естетичного смаку, його розвиток в учнів старших класів. Ми приймаємо думку науковців, що естетичний смак – це емоційно-оціночне ставлення людини до прекрасного, джерелами якого є художня література, музика, образотворче, театральне мистецтво, кіно, природа, естетика шкільних приміщень, зовнішній вигляд учителів і учнів, взаємини між ними тощо.

Естетичний смак є компонентом естетичної культури, що має здатність оцінювати твори мистецтва, естетичні явища з позицій естетичних знань і ідеалів

V. НАПРЯМИ РОЗВИТКУ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ У ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

(Н. Волкова, Н. Мойсеюк), естетичний смак є суттєвим компонентом структури життєдіяльності людини (Ж. Вартанова, Л. Коган, Є. Яковлев). Естетичний смак — це суб'єктивна здатність людини сприймати і оцінювати естетичні властивості явищ і предметів, розрізняти прекрасне і потворне.

Не відкидаючи різносторонні підходи до виявлення типів, видів, рівнів естетичних смаків, зупинимося на тих сучасних психолого-педагогічних дослідженнях, що представляють три рівні естетичних смаків: професійно-мистецтвознавчий, притаманний фахівцям в галузі літератури і мистецтва, другий рівень — смаки пересічних громадян із елементами загальної культури і достатньої освіти, які розуміють мистецтво на рівні глядачів, до третього рівня належать різного роду побутові, стихійно сформовані, не усвідомлені або усвідомлені на духовно-практичному рівні, смаки людей, які не мають мистецтвознавчої освіти та соціокультурної підготовки. Відповідні ознаки рівнів спостерігаються і у старшокласників в умовах навчання мистецьких дисциплін.

Аналіз літератури свідчить, що соціальні характеристики особистості, зокрема й естетичний смак досить тривалий процес, який формується більш усього від 13 до 20 років і не завершується до останніх днів життя. Він стає не тільки інструментом творення унікальної особистості, а й засобом її об'єктивації, суспільного самоствердження. Ідучи за вченими Ю. Мережко та інші), ми провели аналіз та конкретизували наукову інформацію з цього питання, здійснили збір емпіричного матеріалу (провели бесіди з трьома учителями музичного мистецтва та учнями 9-х, 10-х класів, здійснили їх опитування, анкетування).

Попередні дані свідчать про те, що у старшокласників 2-х 10 класів приблизно 60% є свідоме бажання до ознайомлення і оцінювання творів мистецтва. Деякі учні (23%) показали обізнаність старшокласників із творами мистецтва, виявили емоційний відгук і уміння елементарно оцінювати їх.

Для формування естетичного смаку старшокласників у межах програми застосовувалось твори, що мають історичну та ідейно-художню цінність

V. НАПРЯМИ РОЗВИТКУ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ У ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

виховний потенціал та актуальність для сьогодення, високі художні характеристики, музично довершені, образні. Підбір музичного репертуару характеризувався врахуванням вікових та індивідуально-психологічних особливостей та наявних вмінь естетичного оцінювання дітьми музичних творів, власної самооцінки.

На уроках музичного мистецтва були використані вступне слово учителя, прослуховування, еталонне виконання вокальних та інструментальних творів для збільшення музичної обізнаності та зацікавлення учнів.

Для розширення можливостей емоційного відгуку застосовувалось визначення емоційних характеристик персонажів музичних творів через порівняння музичного твору та витворами літературного, образотворчого, декоративно-прикладного, архітектурного мистецтва; залучення учнів до виконання практичних завдань на знаходження найяскравіших художніх деталей твору в інтонаційному, ритмічному, динамічному аспекті, зіставлення художніх образів за способами вираження емоційних станів у творах різних видів та жанрів, великих та малих музичних форм.

Спеціальні бесіди, історичні прогулянки із застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій давали можливість ознайомлення старшокласників з відомостями з життя композиторів, з умовами створення музичних творів, їх характерними ознаками.

Учні залучались до музикування на електронному інструменті, до елементів самостійного інтерпретування вокальної та інструментальної музики, до ансамблевого співу, співу дуєтом. У якості педагогічного моніторингу навчальних досягнень старшокласників застосовувались письмові завдання, усні запитання, тематичні тести.

Висновки з дослідження і **перспективи** подальших розвідок у даному напрямку. Пошуковий матеріал, представлений у статті, дозволяє удосконалювати методику роботи зі старшокласниками на уроках музичного мистецтва. Робота у цьому напрямі продовжується.

Список використаних джерел

1. Блудова Ю.О. Технологія формування художньо-естетичного смаку дітей молодшого шкільного віку засобами регіональної культурно-історичної спадщини. Імідж сучасного педагога. Полтава, 2017. №1 (170). С. 45 – 48.
2. Масол М. Мистецтво. К.: Генеза, 2006. 28 с.
3. Михайличенко О.В. Загальні методи музичного навчання // Теоретичні питання культури, освіти та виховання: Зб. наук. пр. Вип. 27. К. Видав. Центр КНЛУ, 2004. С. 49 – 53.
4. Мотивация и личность/ А. Маслоу. [3_е изд.]. СПб. : Питер, 2003. 352 с.
5. Шмельова Т.В. Вплив мистецтва на формування естетичного світосприймання майбутніх вчителів / Т.В.Шмельова // Вісник ЖДУ ім. І. Франка. 2005. Вип. 24. С. 270 – 272.
6. Стрілько В. В. Моделювання процесу формування естетичних смаків старшокласників у позакласній роботі / В.В.Стрілько // Наукові дослідження: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., (Миколаїв, 17 груд. 2009 р.). Миколаїв: Миколаївський педінститут, 2009. С. 59 - 61